

Lietuvos Respublikos Seimo nariams

2025 m. lapkričio 19 d., Nr. 25–177SM

DĖL AKCIZŲ ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO NR. XVP–974

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), susipažinusi su Lietuvos Respublikos Seime registruotu **Akcizų įstatymo Nr. IX–569 26 ir 65 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu Nr. XVP–974 (toliau – Įstatymo projektas)**, kuriuo siūloma nuo 2026 m. 25 proc. padidinti akcizo tarifą etilo alkoholiui, nepitaria šiam siūlymui ir žemiau teikia argumentus. LVK atkreipia dėmesį, kad tokio masto mokestinis pakeitimas negali būti vertinamas izoliuotai, neįvertinus jau galiojančių sprendimų, tarptautinio konteksto ir realių rinkos tendencijų.

Papildomas didinimas sukurtų neproporcingą tarifų atotrūkį regione

2025 m. Lietuvoje etilo alkoholio akcizo tarifas siekia 2 778 eurus už hektolitrą gryno etilo alkoholio. Tai jau dabar yra ženkliai daugiau nei kaimyninėse rinkose: Latvijoje šis tarifas 2025 m. sudaro 1 955 eurus¹, o Lenkijoje – apie 1 886 eurus². Vadinas, šiais metais Lietuvos tarifas yra maždaug 40–45 proc. aukštesnis nei Latvijoje ar Lenkijoje.

Pagal šiuo metu galiojantį trimetį akcizo planą, 2026 m. Lietuvoje tarifas pakils iki 3 130 eurų (+12,7 proc. augimas arba +352 eurai). Latvijoje tais pačiais metais jis pasieks 2 053 eurus (+5 proc. augimas arba 98 eurai). Lenkijoje konkretus etilo alkoholio tarifo augimas kol kas nėra nurodytas, tačiau, tikėtina, kad didinimas bus tolygus planuojamam stipriųjų gėrimų akcizo didinimui, +15 proc. augimas³ – tad, etilo alkoholio tarifas didėtų apie 283 eurus. Tai reiškia, kad net ir įvertinus kaimyninių šalių planuojamus pokyčius, Lietuvos tarifas absoliučiais skaičiais didės gerokai sparčiau. Tarifo atotrūkis toliau plėsis ir 2027 m., nes Lietuvoje numatomas dar vienas panašaus dydžio – apie 12,7 proc. – padidinimas, kai Latvijoje augimas sieks tik apie 3 proc., o Lenkijoje – 10 proc.

Įstatymo projektu siūlomas papildomas 25 proc. padidinimas 2026 m. šį atotrūkį išplėstų dar labiau – Lietuvoje tarifas išaugtų iki 3 472,5 euro už hektolitrą gryno etilo alkoholio. Tai sukurtų neproporcingą skirtumą kaimyninių šalių atžvilgiu ir didelę riziką struktūriniam rinkos išbalansavimui. Žymiai didesnis kainų lygis skatintų vartotojus alkoholį įsigyti Latvijoje ar Lenkijoje, kur tarifai išliktų žemesni, o tai mažintų legalią prekybą Lietuvoje ir siaurintų mokesčių bazę. Toks kainų disbalansas neišvengiamai didina paskatas nelegaliai prekybai – tiek kontrabandai, tiek nelegaliai gaminamiems alkoholiniams gėrimams. Dabartinių ir planuojamų tarifų palyginimas leidžia teigti, kad papildomas 25 proc. didinimas didintų riziką tiek prekybos srautų nukreipimui į kaimynines šalis, tiek šešėlinės rinkos augimui.

Šešėlio augimo ir vartojimo nutekėjimo į kaimynines šalis rizika jau yra materializavusi. Remiantis Valstybinės mokesčių inspekcijos 2025 m. I pusm. administruojamų nacionalinio biudžeto pajamų surinkimo apžvalga, nepaisant to, kad 2025 m. akcizo tarifas etilo alkoholiui augo 12,6 proc., šio akcizo surinkimas augo vos 1,4 proc. Taigi, vertinant 2025 m. I pusmetį, etilo alkoholio sudėtyje

¹ <https://www.fm.gov.lv/lv/tax-rates-0>

² <https://www.podatki.gov.pl/en/excise/tax-rates/>

³ <https://www.gov.pl/web/premier/projekt-ustawy-o-zmianie-ustawy-o-podatku-akcyzowym10>

turinčios produkcijos pardavimo kiekiai krito 7,2 proc., o realus surinkimas, atsižvelgiant į metinę infliaciją, taip pat krito. Atsižvelgiant į tai, kad nefiksuotas pakeitimo efektas (visų alkoholinių gėrimų kategorijose pardavimai yra kritę), konstatuotina, kad akcizo padidinimas turėjo neigiamą fiskalinį efektą, įvertinus mažesnį PVM surinkimą dėl kritusios alkoholinių gėrimų pardavimo apyvartos. Tuo pačiu, akcizas 2026 m. vėl reikšmingai didės, net ir nepriėmus įstatymo projekto.

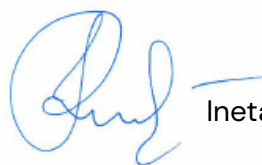
Atsižvelgiant į tai, LVK pabrėžia, kad tokio masto mokestinis pokytis negali būti priimamas neturint aiškaus poveikio vertinimo. Šiuo metu nėra analizės, kuri įvertintų numatomą poveikį legaliai rinkai, tarpvalstybiniams prekybos srautams ir šešėlinei ekonomikai.

Todėl LVK ragina atsisakyti siūlomo papildomo didinimo ir laikytis nuosekliai suplanuoto akcizų didinimo plano, kuris jau dabar numato reikšmingą tarifų augimą. Subalansuota, regiono kontekstu pagrįsta akcizų politika yra būtina siekiant stabilios verslo aplinkos, prognozuojamų biudžeto pajamų ir konkurencingos ekonomikos. Jeigu vis dėlto būtų nuspręsta projektui pritarti po pateikimo, būtina sudaryti sąlygas pagrįstai ir argumentuotai diskusijai, atlikti išsamų siūlomo reguliavimo poveikio vertinimą bei gauti Vyriausybės išvadą prieš priimant galutinį sprendimą.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė